

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ

Β'.

Στὸ προηγούμενο φύλλο τοῦ Ἀγώνα (ἀριθ. 178) εἶχα πραγματευθῆ γιὰ τὶς τροποποιήσεις, πού φέρνει στὸ οἰκογενειακὸ μας δίκαιο τὸ Νέο Σχέδιο τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα. Ἐμίλησα ἐκεῖ γιὰ τὴ μνηστεία, τὰ προαπαιτούμενα καὶ κωλύματα τοῦ γάμου, γιὰ τὴν τέλεση τοῦ γάμου καὶ γιὰ τῆς προσωπικῆς σχέσεις τῶν συζύγων. Προχωρῶ σήμερον στὴν ἐξέταση τῶν ἄλλων κεφαλαίων τοῦ Σχεδίου.

7. **Περιοισιακὲς σχέσεις τῶν συζύγων.** — Ὁ νέος κώδικας διατηρεῖ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ὅτι μὲ τὸ γάμο δὲν ἐπέρχεται καμμία μεταβολὴ στὴν περιοισιακὴ αὐτοτέλεια τῶν συζύγων, δηλ. δὲν δέχεται τὸ γαλλικὸ σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης τῶν περιοισιῶν (βλ. σχετικὸ ἄρθρο μου στὸν Ἀγὼνα ἀριθ. 165). Διατηρεῖται καὶ στὸ νέο δίκαιο ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ ἄνδρας ἔχει τὰ βάρη τοῦ γάμου ἀλλὰ θεσπίζεται συγχρόνως καὶ ἡ ὑποχρέωση τῆς γυναίκας νὰ συνεισφέρει στὰ ἐξοδα τοῦ γάμου ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά της, ἔταν ὁ ἄνδρας δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιμεσώσει μόνος τοὺς ὅλους τὰ ἐξοδα.

Τὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι πολὺ προσδευτικὸ καὶ εἶναι ἓνα μεγάλο βήμα γιὰ τὴν χειραφέτηση τῆς γυναίκας. Ἡ συνεισφορὰ τῆς γυναίκας στὰ βάρη τοῦ γάμου μπορεῖ νὰ ζητηθεῖ καὶ μὲ ἀγωγή ἀπὸ μέρος τοῦ συζύγου.

Οἱ σύζυγοι ἀφίονται ἐλεύθεροι νὰ κανονίσουν οἱσὲς περιοισιακῆς σχέσεις τοὺς μόνους μὲ **γαμικὰ σύμφωνα**. Στὰ σύμφωνα αὐτὰ μποροῦν νὰ κανονίσουν ὅποιονδήποτε σύστημα θέλουν μεταξὺ τους, φτάνει νὰ τὸ καθορίσουν ρητῶς καὶ νὰ μὴ παραπέμψουν ἀπλῶς σὲ ἔθιμο ἢ σὲ ξένον νόμο. Μποροῦν δηλ. ἐνδεχομένως νὰ συμφωνήσουν ὅτι θὰ ἰσχύει μεταξὺ τους τὸ σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης ἐφ' ὅσον κανονίσουν τὶς λεπτομέρειες τοῦ πῶς θὰ ἰσχύει. Ἐνα τέτοιο σύμφωνο ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἀπαλλάξει τὴν γυναίκα γιὰ πάντα ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσίν της νὰ συνεισφέρει στὰ ἐξοδα τοῦ γάμου, ἔπως τὴν εἶδαμε ἀμέσως πᾶρα πάνω. — Τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς ἐλευθερίας τοῦ κανονισμοῦ τῶν περιοισιαστικῶν σχέσεων μὲ σύμφωνα πολεμήθηκε ἀπὸ πολλοὺς, ἀκόμη καὶ ἀπὸ μέλη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ μειοψήφισαν στὴν ὀριστικὴ διατύπωση τῶν ἀρθρῶν αὐτῶν, γιὰτὶ ὑποστηρίζουν αὐτοί, ὅτι τὰ γαμικὰ σύμφωνα πρέπει πάντοτε νὰ συντάσσονται μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ προικίου συστήματος δηλ. νὰ ἀποκλείεται ἐντελῶς ἡ κοινοκτημοσύνη, ἔστω καὶ ἔταν οἱ σύζυγοι τὴν θέλουν. Τὰ γαμικὰ σύμφωνα, ἔπως καὶ τὰ

προικοσύμφωνα γίνονται πάντα συμβολαιογραφικῶς

8. **Προίκα.** — Καὶ στὸ κεφάλαιο, πού ρυθμίζει τὴν προίκα ἔχει πολλὰ καινοτομίες ἐν νέο Σχέδιο καὶ φεύγει ἀρκετὰ ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, γιὰτὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἀρνείται τὴ βασικὴ ἀρχὴ ὅτι ὁ κύριος τῆς προίκας ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ὁ γάμος εἶναι ὁ ἄνδρας.

Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ, μίαν ἀπὸ τὶς πρὸ δυσνόητες τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου δὲν μπόρεσε νὰ ἐγκληματισθῆ στὴν Ἑλλάδα παρ' ὅλα πού ἰσχύει ἐπὶ 1500 χρόνια, γιὰτὶ τὸ Ἑλληνικὸ δίκαιο ἀναγνώριζε πάντα τὴν γυναίκα ὡς κυρία τῆς προίκας καὶ τὸν ἄνδρα μόνον ὡς ἐπικαρπότη. Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ ἔμεινε ριζωμένη στὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἐρχόταν συχνὰ σὲ σύγκρουση μὲ τὸν γραπτὸ νόμο. Γι' αὐτὸ τὰ δικαστήρια, στὰ νησιά ἰδίως ἦταν συχνὰ ἀναγκασμένα νὰ ἐφαρμόσουν ἔθιμα καὶ ὄχι τὸ Ρωμαϊκὸ Δίκαιο. Ὁ Νέος Κώδικας ἐρχεται τέλος νὰ ὀρίσει τὸ Ἑλληνικὸ δίκαιο νικητὴ στὴν μακροχρόνια αὐτὴ πάλη μὲ τὸ Ρωμαϊκὸ δίκαιο καὶ ἀναγνωρίζει ὅτι (ἀρ. 80) **κύριος τῆς προίκας εἶναι ἡ γυναίκα** καὶ ἐπικαρπότης τῆς ὁ ἄνδρας ὁ ὅποιος καὶ παρίσταται στὸ δικαστήριον ἔταν δικάζεται διαφορὰ πού ἀφορᾷ τὰ προικία πράγματα. Ἡ ἐπικαρπία αὐτὴ παύει ἅμα ὅπωςδήποτε, διὰ θανάτου ἢ διαζυγίου, λυθεῖ ὁ γάμος (ἀρ. 94).

Μία σπουδαία διάταξη εἶναι ἐπίσης ἐκείνη πού ἀναφέρει ὅτι τὸ εἰσόδημα ἀπὸ τὴν ἐργασία τῆς γυναίκας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀντικείμενο προικοσυμφώνου.

Ἀκόμα σπουδαιότερο εἶναι ὅτι ὁ Νέος Κώδικας ἔχει καταργήσει τὴν **ὑποχρέωση** τοῦ πατέρα νὰ προικίσει τὴν κόρη του. Σύμφωνα μὲ τὸ Ρωμαϊκὸ Δίκαιο, ἡ κόρη μπορεῖ μὲ ἀγωγή νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν πατέρα της νὰ τὴν προικίσῃ ἔταν αὐτὸς ἀρνείται καὶ μπορεῖ τὸ δικαστήριον νὰ τὸν ἐξαναγκάσει νὰ δώσει τὴν προίκα. Αὐτὴ ἡ ὑποχρέωση καταργεῖται τώρα. Ἡ προίκα δίνεται μόνον μὲ ἐλευθέρην θέληση τῶν γονέων χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ὁ ἐξαναγκασμὸς τοῦ νόμου.

Γιὰ τὴν **ἐκποίηση** τῶν ἀκινήτων τῆς προίκας χρειάζεται ἔπως καὶ μὲ τὸ σημερινὸ δίκαιο ἄδεια τοῦ δικαστηρίου.

Πολὺ σπουδαία εἶναι ἡ διάταξη τοῦ ἀρ. 92 πού καθιερώνει τὸ δικαίωμα τῆς γυναίκας νὰ ἐγγράψῃ ὑποθήκη στὴν περιουσία τοῦ συζύγου ἔταν νομίζει, ὅτι μὲ τὴν διαχείρισίν του κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὰ δικαιώματά της στὴν προίκα. Τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἔχει ἡ γυναίκα σήμερον χωρὶς νὰ συντρέχῃ λόγος κινδύνου τῆς προίκας, ὁ εἰσηγητὴς τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου κ.

Δεμερτζής είχε προτείνει να καταργηθεί γιατί κατά την γνώμη του, η υποθήκη της γυναίκας στην περιουσία του άνδρος θα είχε αντισοικονομικά αποτελέσματα αλλά η Αναθεωρητική Επιτροπή δεν δέχθηκε την λύση αυτή.

9. **Προγαμιαία δωρεά.** — Το Ρωμαϊκό δίκαιο, έκτος από την προίκα, που δίνει η γυναίκα στον άντρα για τα βάρη του γάμου, γνωρίζει και την προγαμιαία δωρεά, που δίνει ο άντρας στην γυναίκα για να εξασφαλίση τα γεράματά της. Ο νέος Κώδικας κατήργησε τον θεσμό της προγαμιαίας δωρεάς γιατί τον θεωρεί πια περιττόν, αφού σήμερα οι σύζυγοι αλληλοκληρονομούνται και αφού με γαμικά σύμφωνα μπορούν να κανονίσουν ελεύθερα τις περιουσιακές των σχέσεις. Άλλωστε και στην πράξι η προγαμιαία δωρεά έχει σχεδόν περιέλθει σε άχρηστία.

10. **Δωρεές μεταξύ των συζύγων.** — Σύμφωνα με το Ρωμαϊκό δίκαιο οι δωρεές μεταξύ συζύγων είναι άκυρες. Ο θεσμός αυτός θα εξακολουθήση και με τον Νέον Κώδικα, γιατί υπάρχει φόβος ότι με το σύστημα των δωρεών μπορούν να καταδολιεύωνται οι δανειστές του ενός από τους συζύγους. Σε άλλα δίκαια η απαγόρευση των δωρεών έχει καταργηθεί αλλά στην Ελλάδα είναι σκόπιμο να διατηρηθεί ακόμη.

11. **Κοινοκτημοσύνη της περιουσίας που αποκτούν οι σύζυγοι μετά το γάμο.** — Ο κ. Δεμερτζής στο διάγραμμά του είχε προτείνει να διατηρηθεί με το σύστημα του χωρισμού των περιουσιών μεταξύ των συζύγων, αλλά να είναι ελεύθεροι οι σύζυγοι με ειδική σύμβαση να όρίσουν, ότι όσα κερδίσουν μετά τον γάμο είτε από προσωπική εργασία, είτε από οικονομίες να ανήκουν και στους δυο εξ ίσου. Το σύστημα αυτό εφαρμόσθηκε τελευταία στη Γαλλία με νεώτερο Νόμο και ονομάζεται *communauté aux acquêts*. Είναι απόλυτα δίκαιο να είναι κοινή η περιουσία των συζύγων που αποκτούν μετά το γάμο αφού, κατά το πλείστον, συνεργάζονται μαζί για να την αποκτήσουν. Νένα ειδικό άρθρο μου (Άγώνας αρ. 65) είχε αναπτύξει με λεπτομέρειες το θέμα αυτό και το λόγο γιατί η Αναθεωρητική Επιτροπή δε δέχθηκε την πρόταση του κ. Δεμερτζή. Έτσι η κοινοκτημοσύνη στα *acquêts* δεν περιλαμβάνεται στο Σχέδιο του Οικογενειακού Δικαίου. Ο κ. Δεμερτζής στον έναρκτήριο λόγο του στο Πανεπιστήμιο εδήλωσε ότι επιμένει στην καθιέρωση του θεσμού αυτού και ότι ελπίζει να το παραδεχθεί και η νέα Αναθεωρητική Επιτροπή που θα εξετάσει το Σχέδιο. Ήδη στα νομικά περιοδικά γίνεται πλατειά συζήτηση στο θέμα αυτό που την προκάλεσε ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Λειψίας κ. Koschaker συνηγορώντας για την κοινοκτημοσύνη των *acquêts*.

12. **Διαζύγιο.** — Το διαζύγιο στο Νέο Σχέδιο κανονίζεται, με πολύ μικρές αλλαγές, όπως ισχύει και σήμερα με το Νόμο 2228 του 1920. Χαρακτηριστικό είναι, ότι καταργείται το προνόμιο του άνδρος να μόνον αποτελεί ή δική του μοιχεία λόγο διαζυγίου σε ώρισμένες περιπτώσεις, ενώ της γυναίκας αποτελεί πάντα. Επίσης επιτρέπεται να ζητηθή το διαζύγιο αν ο ένας από τους συζύγους πάσχει από άφροδίσιο νόσημα που διαρκεί πάνω από 5 χρόνια.

Πάντως εξακολουθεί να ισχύει η άρχή ότι το διαζύγιο δύνεταί μόνο όταν υπάρχει υπαιτιότητα του ενός ή του άλλου συζύγου. Η πρόταση του κ. Μαριδάκι να χωρεί το διαζύγιο όταν και χωρίς υπαιτιότητα διαταράχτηκε ή συμβίωση των συζύγων δεν έγινε δεκτή. Με αρκετές λεπτομέρειες ρυθμίζεται το δικαίωμα διατροφής που έχει ο άναίτιος σύζυγος απέναντι του υπαιτίου. Η τύχη των παιδιών μετά το διαζύγιο δὲ ρυθμίζεται στο κεφάλαιο αυτό.

Μένει ακόμη να εξετάσωμε πώς ρυθμίζει ο νέος κώδικας τις σχέσεις των γονέων προς τα παιδιά, τὴν ἐπιτροπεία και τὴν προστασία των ἐξωγάμων. Ἀλλὰ αὐτὰ στο ἐρχόμενο φύλλο.

Ἄγνη Στουδίου

ΣΗΜ.—Στὸ προηγούμενο ἄρθρο μου ἔμειναν δύο τυπογραφικά λάθη πὸ ἀλλάζουν τὴν ἔννοια τοῦ κειμένου: 1) Στὴ σελίδα 4 στ. 30 ἔχει ἀναγραφῆ ἀρθρο 58 ἐνὼ τὸ σωστὸ εἶναι ἄρθρο 52. 2) Στὴ σελ. 6 στ. 18 ἀναγράφεται ὅτι ἡ γυναίκα εἶναι ἡγεμόνες ἐν τῷ οἴκῳ ἐνὼ τὸ σωστὸ εἶναι ἡγεμονίς ἐν τῷ οἴκῳ.